

NAJWIĘKSZE PUŁAPKI LOGOPEDYCZNE W PRACY Z PACJENTEM Z DELECJĄ 22Q11

---

dr n.med. Elżbieta Radkowska

Instytut Matki i Dziecka

Warszawa

PACJENT Z DELECJĄ 22q11

zadania dla logopedy:

Problemy z karmieniem i połykaniem. Słabe ssanie, często mało efektywne

Obniżone napięcie mięśni aparatu artykulacyjnego

Opóźniony rozwój mowy - pierwsze słowa mogą się pojawić dopiero w wieku 2-3lat

Zaburzenia rezonansu mowy – nosowanie otwarte o różnym podłożu i nasileniu

Niedosłuch zarówno przewodzeniowy jak i zmysłowo-nerwowy

Zaburzenia płynności mowy

W literaturze logopedycznej częściej można spotkać
określenie:

Velo-Cardio-Facial Syndrom.

Nazwa ta wskazuje na główne cechy zespołu:

wady serca, **problemy z podniebieniem** i dysmorfia twarzy.

wady
budowy
podniebienia

rozszczep jawny podniebienia
miękkiego i twardego

podśluzówkowy rozszczep
podniebienia

niewydolność podniebienio-
gardłowa

Rozszczep wargi i/lub podniebienia

- „...jest wadą rozwojową, polegającą na częściowym lub całkowitym braku ciągłości anatomicznej tkanek w typowych miejscach występowania zaburzeń w rozwoju embriologicznym twarzy”.
- Wada ta powstaje bardzo wcześnie bo między 4 a 12 tygodniem życia płodowego.

Częstość
występowania
typowych dla
delecji 22q11 wad
podniebienia

- **Niewydolność podniebiennie-gardłowa** 27%
- **Podśluzówkowy rozszczep podniebienia** 16%
- Rozszczep języczka 5%
- Otwarty rozszczep podniebienia 11%
- Rozszczep wargi 2%
- **Bez wad podniebienia** 17%

The Children's Hospital of Philadelphia (badano 181-osobową grupę dzieci z 22q11)

W zespole delecji 22q11 najczęściej występuje rozszczep podniebienia wtórnego:

rozszczep
podniebienia
twardego i
miękkiego

izolowany
rozszczep
podniebienia
miękkiego

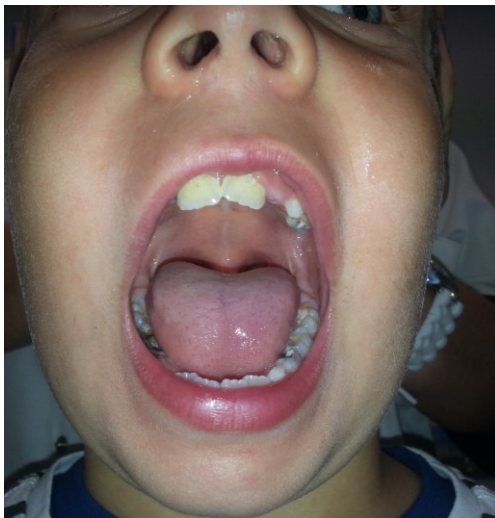
podśluzówkowy
rozszczep
podniebienia
wtórnego

**ROZSZCZEP
PODNIEBIENIA**

**TWARDEGO
|
MIĘKKIEGO**

**PODŚLUZÓWKOWY
ROZSZCZEP
PODNIĘBIENIA**

Podśluzówkowy rozszczep podniebienia

- W przypadku tej wady zachowana jest ciągłość błony śluzowej zarówno od strony jamy ustnej jak i jam nosa
- Pokrywa ona rozszczepione mięśnie, które niezespólone prawidłowo w linii pośrodkowej podniebienia przyczepiają się do brzegów podniebienia twardego i szczeliny rozszczepu.

Podśluzówkowy rozszczep podniebienia

Jawną postać r. podśluzówkowego cechuje triada objawów :

- Rozdwojenie języczka podniebiennego
- Przeświecanie środkowej części podniebienia miękkiego spowodowane jego cienkością przy braku warstwy mięśniowej
- Palpacyjnie wyczuwalne wygładzenie lub widoczne wcięcie w podniebieniu kostnym w miejscu kolca nosowego

Podśluzówkowy rozszczep podniebienia

Ukryta postać:

- nie występuje tutaj opisana przez Calnana triada objawów.
- języczek podniebienny może być szeroki ale nie jest rozszczepiony.
- brak zespolenia parzystych mięśni podniebienia w linii pośrodkowej jest widoczny dopiero w badaniu nasofiberoskopowym

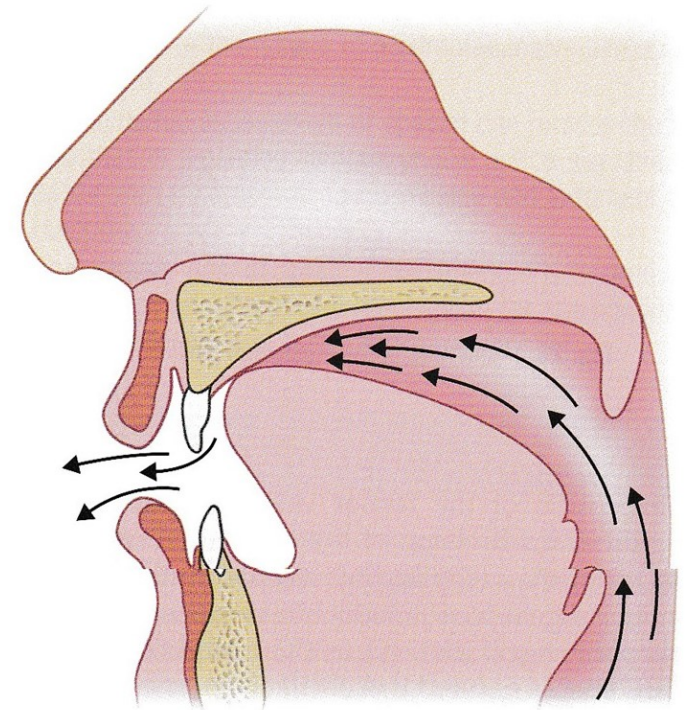
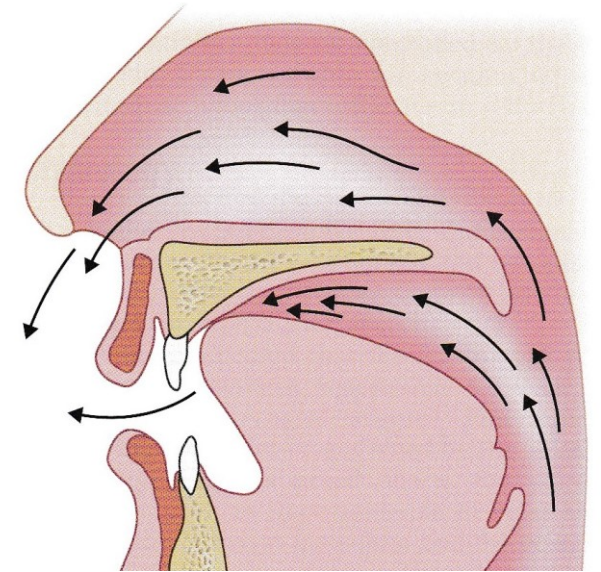

Objawy rozszczepu podśluzówkowego

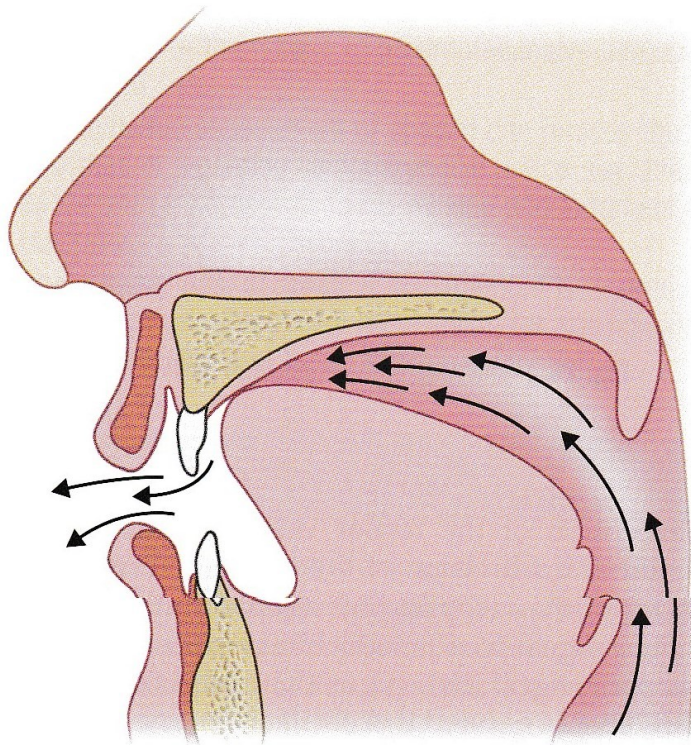
- ulewanie pokarmu przez nos
- trudności ze ssaniem
- problemy ze słuchem (płyny w uszach, przewlekłe wysiękowe zapalenie ucha)
- nosowanie otwarte
- zaburzenia artykulacji: uprzednienia, mowa samogłoskowa
- opóźniony rozwój mowy

Nosowanie otwarte

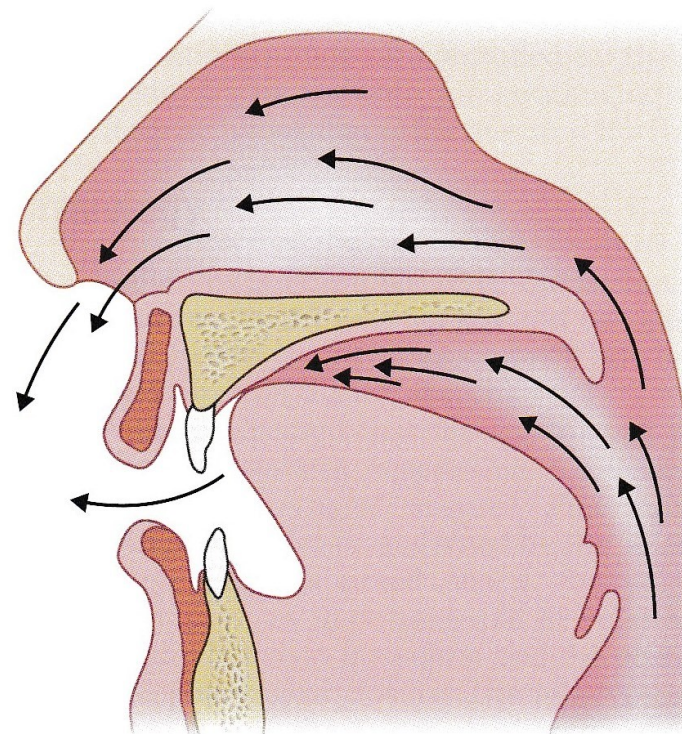
samogłoski i spółgłoski ustne nabierają nadmiernie nosowego charakteru ponieważ przy braku całkowitego oddzielenia jamy ustnej od nosowej przy ich wytwarzaniu powietrze oddechowe wchodzi jednocześnie do jamy ustnej i jamy nosa.

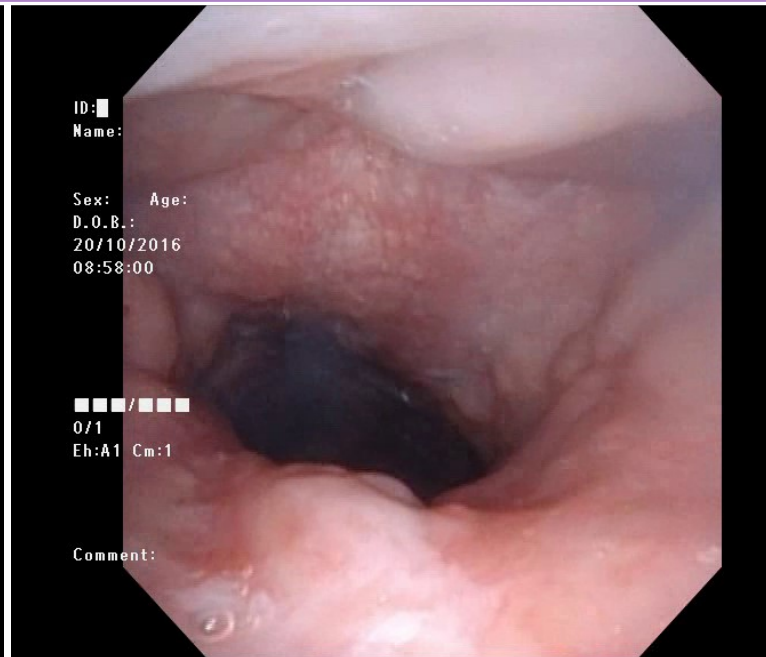
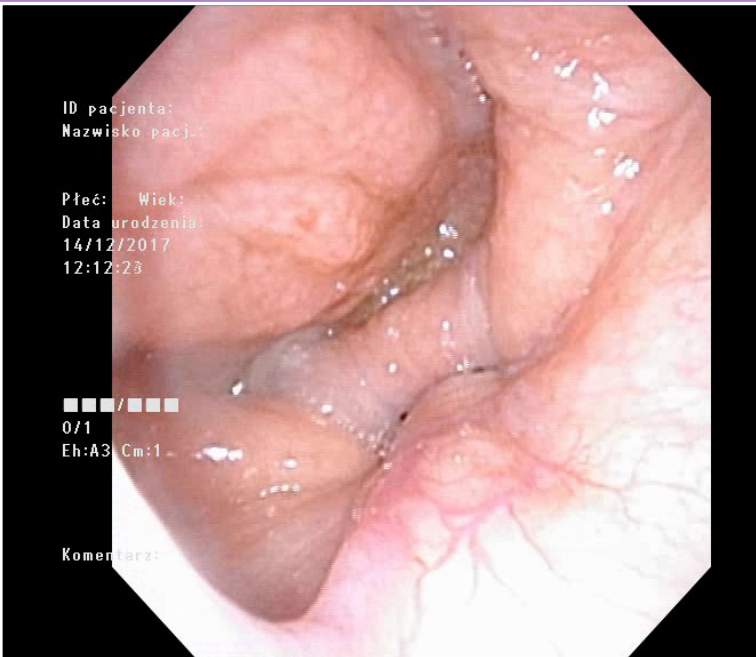

Norma

Nosowanie otwarte

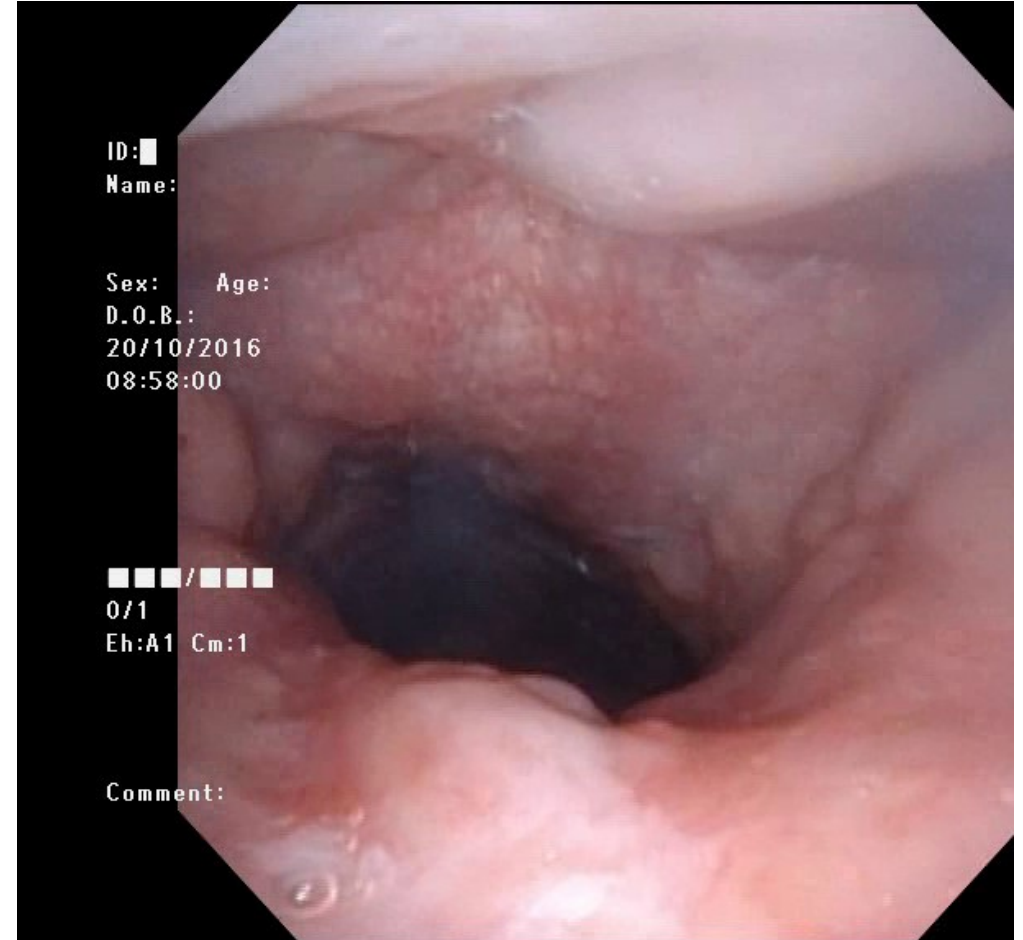

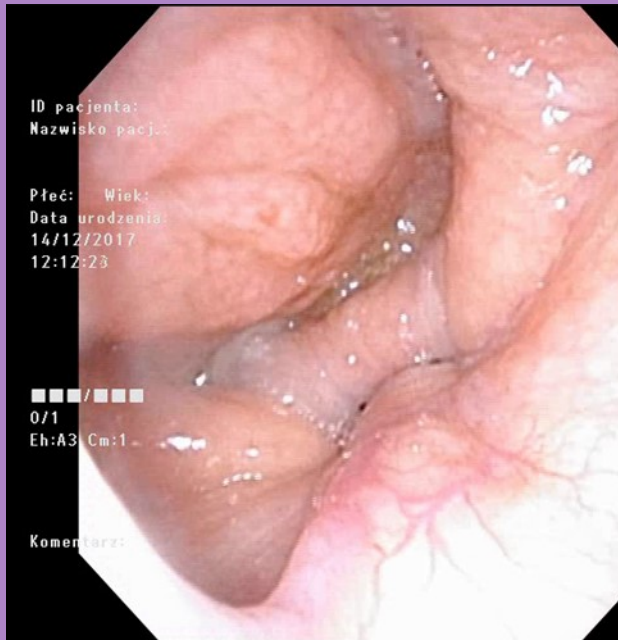
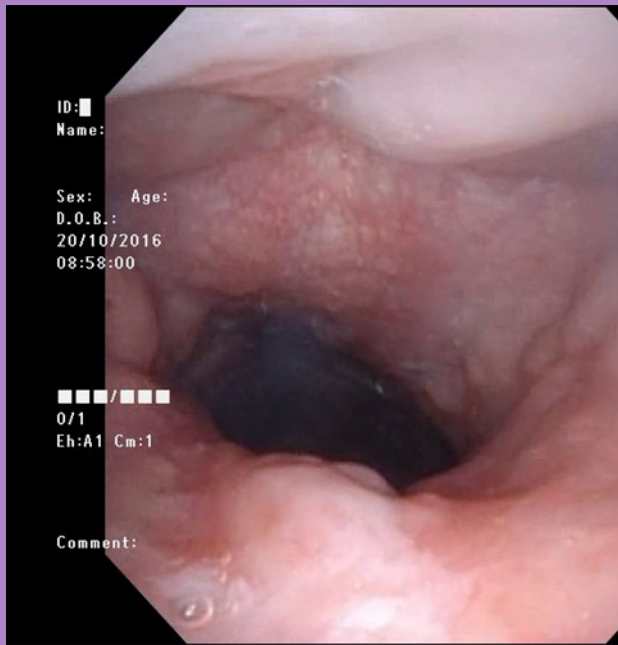
NIEWYDOLNOŚĆ PODNIEBIENNO- GARDŁOWA

Budowa pierścienia podniebiennie-gardłowego:

- podniebienie miękkie
- tylna ściana gardła
- boczne ściany gardła

- W warunkach prawidłowych, podczas oddychania, w pozycji spoczynkowej, oraz przy realizacji niektórych głosek połączenie jamy ustnej z jamami nosa jest fizjologiczne.
- Natomiast przy połykaniu, ziewaniu, oraz realizacji głosek ustnych niezbędne jest oddzielenie jamy ustnej od jam nosa.
- Oddzielenie to jest uwarunkowane prawidłową pracą wszystkich struktur zwieracza podniebieno-gardłowego.

Niewydolność podniebiennie-gardłowa

Brak możliwości prawidłowej pracy mięśni podniebienia prowadzi do niewydolności podniebiennie-gardłowej.

Jest ona wynikiem niemożności całkowitego oddzielenia jamy ustnej od jamy nosa na poziomie dolnej granicy nosogardła

przyczyny niewydolności podniebiennie-gardłowej

Wiotkość mięśni
podniebienia
miękkiego

krótkie
podniebienie

tzw. głębokie gardło,
będące konsekwencją
specyficznej budowy
tylnej ściany gardła

Objawy niewydolności podniebiennie-gardłowej

Wczesne

- trudności w karmieniu, które pojawiają się już w okresie noworodkowym
- ulewanie pokarmu przez nos, które pojawia się zwłaszcza w okresie noworodkowo-niemowlęcym.
- nawracające stany zapalne ucha środkowego.

Późne

- nosowanie otwarte
- mowa samogłoskowa
- problemy z artykulacją głosek ciśnieniowych
- poszumy nosowe, które pojawiają się - w zmiennym nasileniu- na różnych etapach rozwoju mowy
- współruchy mimiczne

Postępowanie diagnostyczne

Diagnostyka w kierunku obecności jawnego rozszczepu podniebienia jest oczywista.

Zdecydowanie trudniej jest zdiagnozować niewydolność podniebiennie-gardłową lub nierzadko towarzyszący jej rozszczep podśluzówkowy.

diagnostyka foniatryczno- logopedyczna

Nasofiberoskopia

- Za pomocą endoskopu giętkiego foniatra ogląda nosogardło pacjenta, ocenia budowę podniebienia, pracę zwieracza podniebienno-gardłowego.

Leczenie chirurgiczne- kiedy?

- Podstawą kwalifikacji do zabiegu operacyjnego jest potwierdzenie obecności rozszczepu podśluzówkowego w badaniu nasofiberoskopowym.
- Ponieważ wiele postaci rozszczepu podśluzówkowego podniebienia może przebiegać całkowicie bezobjawowo u dzieci starszych przeprowadza się również szczegółową diagnostykę logopedyczną i audiologiczną.
- Tu wskazaniem do zabiegu będą problemy z mową

Terapia Logopedyczna

- od urodzenia (karmienie, ustno-twarzowa terapia regulacyjna)
- Jeżeli pacjent został zakwalifikowany do zabiegu operacyjnego terapię logopedyczną można włączyć po całkowitym zagojeniu, tzn. kiedy wszystkie szwy na podniebieniu ulegną rozpuszczeniu. Zazwyczaj proces gojenia trwa 6-8 tygodni
- Ćwiczenia dostosowuje się do wieku i potrzeb pacjenta.

Terapia Logopedyczna

Ćwiczenia podniebienia

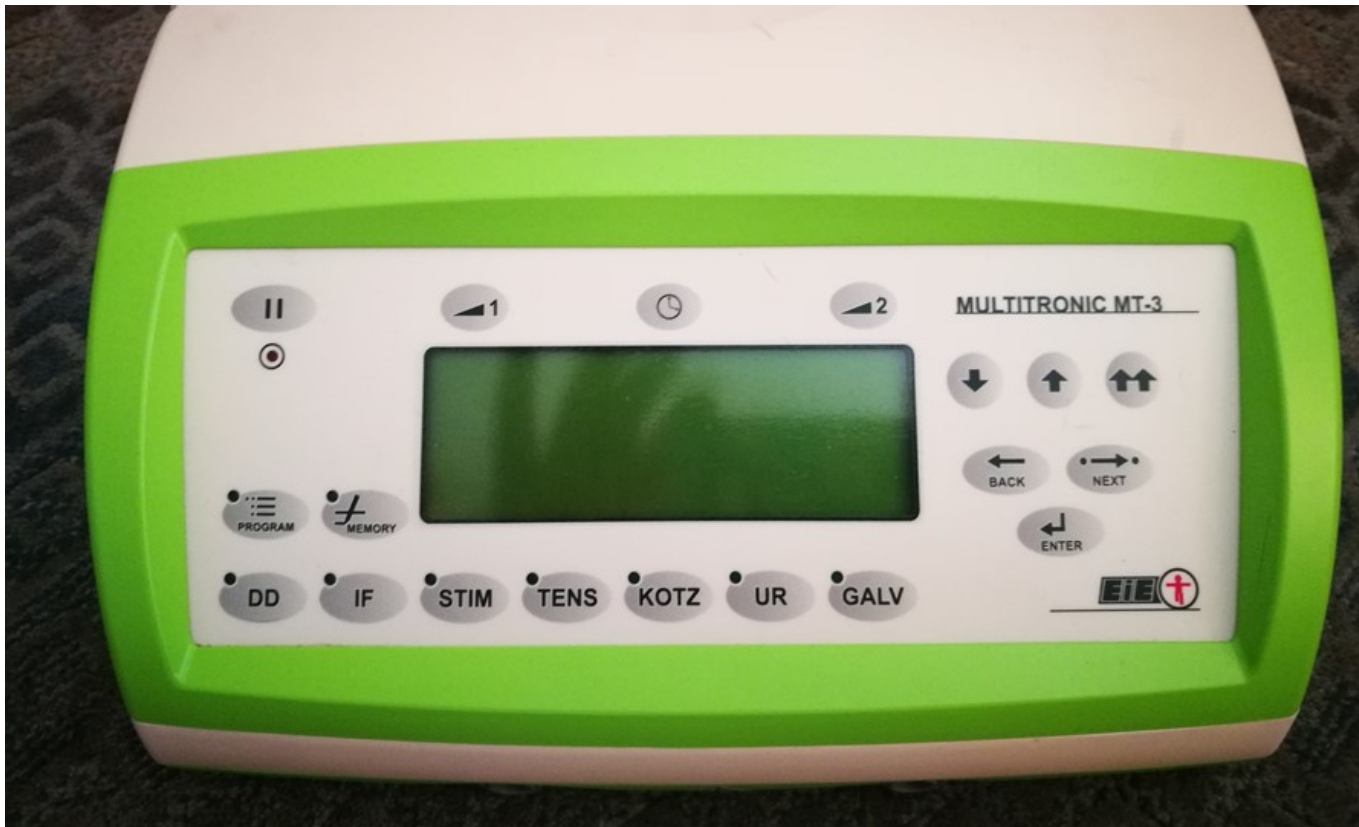
małe dziecko:

- masaż podniebienia do odruchu wymiotnego. Zaleca się wykonywanie tego ćwiczenia codziennie ale nie dłużej niż cztery tygodnie.
- zabawy polegające na dmuchaniu (gwizdek, flecik), zasysaniu (np: picie przez słomkę).

Terapia Logopedyczna

starszy pacjent

- ćwiczenia oddechowe połączone z delikatnym dmuchaniem.
- masaż podniebienia, który po 4-6 tygodniach można zastąpić ćwiczeniami izometrycznymi (ćwiczenia izometryczne powodują poprawę pracy zwieracza podniebiennie-gardłowego ze szczególnym uwzględnieniem ścian bocznych).
- elektrostymulacje mięśni podniebienia.

ELEKTROSTYMULACJE

Wskazania do elektrostymulacji

osłabienie pracy mięśni wspomnianych obszarów

nawracające stany zapalne ucha środkowego wynikające z dysfunkcji trąbki słuchowej

zaburzenia rezonansu mowy (wady wrodzone twarzoczaszki, stany po adenotomii, tonsillektomii)

zaburzenia mowy związane z dysfunkcją języka, słabą pracą warg.

Przeciwwskazania do elektrostymulacji

choroby neurologiczne (padaczka)

choroby kardiologiczne (rozrusznik serca, stany pooperacyjne)

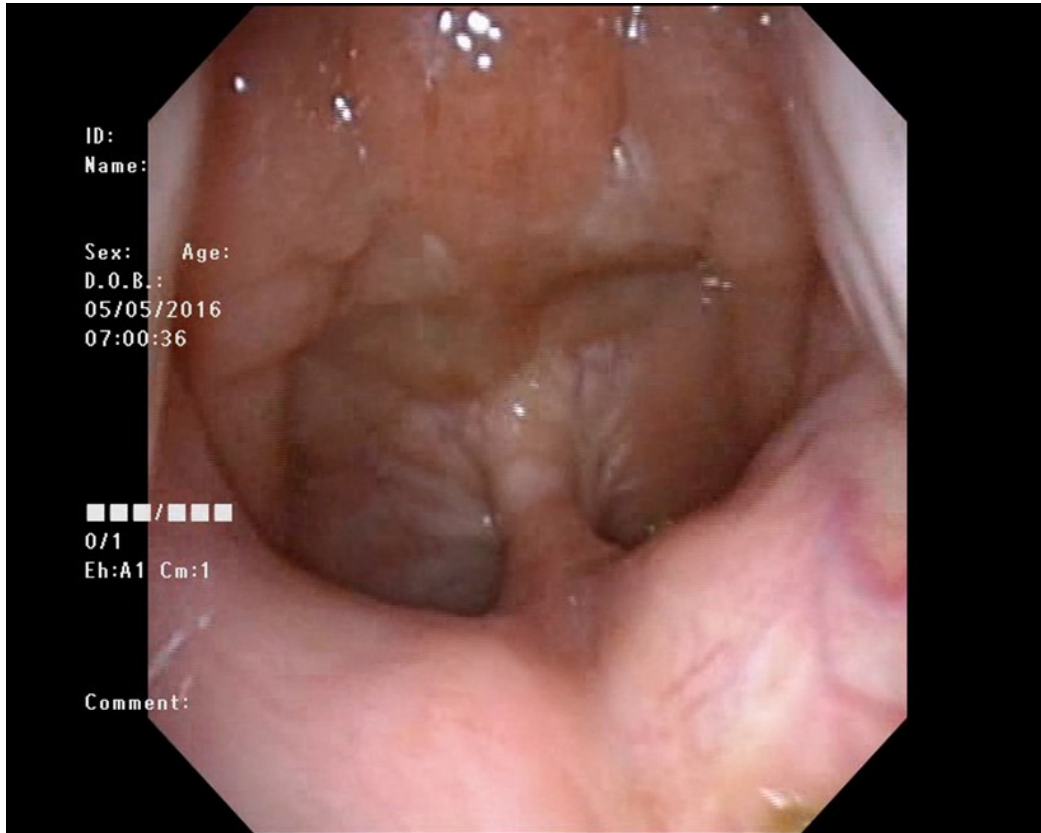
zakażenia bakteryjne jamy ustnej

aparaty ortodontyczne stałe

implanty słuchowe

uszkodzenia skóry w miejscu zabiegu

nowotwory

FARYNGOPLASTYKA

Najczęściej stosowanym rodzajem zabiegu jest tzw faryngoplastyka przy użyciu płata pobranego z tylnej ściany gardła.

Płat ten ułatwia zbliżenie poszczególnych elementów zwieracza podniebieno-gardłowego podczas fonacji.

- **I etap (1-2 mies. po zabiegu)**

- -delikatne ćwiczenia oddechowe (nauka oddychania nosem), stopniowo przechodzące do ćwiczeń oddychania dynamicznego (wydłużanie fazy wydechowej).
- - ćwiczenia słuchowe ze szczególnym uwzględnieniem słuchu fonematycznego oraz różnego rodzaju ćwiczenia „programujące język” (typu: poszerzanie słownictwa, kształtowanie myślenia pojęciowego, rozbudowywanie struktur zdaniowych itd.).
- -usprawnianie narządów artykulacyjnych należy ograniczyć do niezbyt intensywnych ćwiczeń języka i warg.

Terapia
logopedyczna po
zabiegu
faryngoplastyki

- **II etap (2-3 mies. po zabiegu)**

- oprócz ćwiczeń wprowadzonych w pierwszym etapie, można zacząć wykonywać delikatne ćwiczenia, mające na celu zaktywizowanie podniebienia miękkiego (np.: chuchanie, dmuchanie oraz ziewanie).

Terapia
logopedyczna po
zabiegu
faryngoplastyki

- **III etap (4-6 mies. po zabiegu)**
- -mocniejsze ćwiczenia podniebienia miękkiego, takie jak: kałanie, chrząkanie, ale też zatrzymywanie powietrza w jamie ustnej („baloniki”) i aspiracja powietrza lub płynów.
- Elektrostymulacja podniebienia
- -Do wydłużania fazy wydechowej można wykorzystać instrumenty dęte, „dmuchajkę” lub gwizdek (dmuchanie w otwór, np. trąbki czy gwizdka, pozwoli skontrolować, czy powietrze przepływa przez jamę nosową).
- -Na tym etapie można także zacząć stosować ćwiczenia z elementami fonacyjnymi: zaczynając od samogłosek i stopniowo przechodząc do sylab z głoskami ciśnieniowymi (pierwszymi sylabami mogą być np. [pa] i [ba]).

Terapia
logopedyczna po
zabiegu
faryngoplastyki

**DZIĘKUJĘ
ZA
UWAGĘ 😊**
